

A NYUGDIJINTÉZETEK KÜLFÖLDÖN.

A magyar néptanítók országos nyugdíj- és gyám-intézete. Az uni-
tárius közönségnél tervelt nyugdíj- és segély-pénztár.

I.

Midőn nem rég e füzetekben az életbiztosítás hivatásáról némelyeket elmondottam, e czikknek kívántam bevezetést nyújtani. A nyugdíj-intézetügy az életbiztosítás egy része. A vallás-közönségünk által beindított nyugdíjintézet czélja lévén: „önhibájokon kívül, sors csapása, vagy életkoruk miatt munkaképtelenekké vált emberek és tanárok számára nyugdíjt, valamint az elhalálozottak árváinak és özvegyeinek segedelmet nyújtani:“ mivelete nem egyéb, mint életbiztosítás. A kitűzött czél egy részét az életbiztosító társaságok is mivelik: biztosítanak az aggkorra bizonyos kitűzött korévvel kezdődő életjáradékot; biztosítanak a családfő elhalásával megnyíló özvegy- és árva-nyugdíjt; de a néptanítói nyugdíjintézetben, valamint vallás-közönségünk nyugdíjintézetében még egy harmadik combinatio is felvétellett, a közbeeső munkaképtelenné válás: ez az, mi a nyugdíj-intézetek és életbiztosító-társaságok között határvonalat húz. A nyugdíjintézetek fennállását ezen combinatio felvétele indokolja.

Az életbiztosító-társaságok megszabott díjért, mit halandósági táblázat alapján, a belépő koréve szerint fokozva fizetnek, módot nyújtanak ugyan az aggkorra, az özvegyek és árvákra gondoskodni: azonban a nyugdíjintézetek tovább mennek, számításba veszik, hogy az illető munkaképtelenné válhatik, s nem csak hogy díját tovább nem fizetheti, de magának is segélyre van szüksége. A nyugdíjintézetek ezen emberbaráti felfogása oly nemes, hogy a nyugdíjintézetek fennállásának jogosultságát el kell ismernünk.

Az életbiztosításról elmondottak, a gondoskodó-intézetek ethikai és közgazdasági hivatása bővebb fejtegetésétől felmentenek. A munkaképtelenség combinatioba vétele mindazonáltal arra indít, hogy felhívjuk a figyelmet arra, hogy ezáltal a

nyugdíjintézetek egy nagy missiot teljesítenek. Milliók élnek a társadalomban, kiknek keresetforrásuk munkájokban áll. A kézimunkásnak, iparosnak, azon szerencse jutott, hogy míg karját felbirja emelni, vagy mások által dolgoztatva, legalább mindennapiját megbirja keresni és kerestetni: de ott vannak a szellemi munkások, kiknek foglalkozása ép elmét, ép testet feltételez, kik a míg lelki és testi erővel rendelkeznek, magoknak és családjoknak bizonyos jólétet biztosítanak, kik ha elbuknak, nem tünhetnek el nyom nélkül a társadalomból, mert némelyiket az állásában kivivott siker dicsősége még ott is üldözi: az ilyenekről gondoskodni, tűzte feladatául magának a nyugdíjintézetek intézménye.

A nyugdíjintézetek inkább a szellemi foglalkozások intézménye lévén, a társadalmat, a közigazgatást mélyen érdekli. De érdekli egyszersmind a pályatársakat, mert a míg az illető munkaképességgel rendelkezett, a közös pályának munkás tagja, az egyeseknek barátja volt; jött a sors csapása, s oly helyzetbe sodortatott, hogy segély nélkül vele a viszonyt tovább fenntartani nem lehet. Innen van, hogy a nyugdíjintézeteket a foglalkozások kezdték s folytatják. S bár a járulék és járandóság kiszámítására matematikai alappal nem bírnak, az eszmét az élet-biztosításnak feladni nem akarják. Nem elég, hogy nyugdíj alapítanak, gyámosztályt is állítanak fel. A midőn pályatársaikat minden oldalról támogatni törekednek, támaszkodnak a testületi szellem élénk érzetére; s nem ok nélkül, mert ebben sok erő rejlik.

II.

A nyugdíj-intézetek hasznossága és fontossága elismert tény, de azért formája maig sincs megállapítva. Az első nyugdíj-intézet a XVII-ik század végén Angliában keletkezett, az első a lelkész-özvegyek, a második pár év múlva özvegyek és árvák részére. Ezek voltak az életbiztosítás uttörői. Keletkezett 1706-ban az első életbiztosító-társaság, mely nem volt egyéb, mint az özvegyek és árvákra gondoskodás eszméjének a foglalkozás keretéből nyílt s mindenki által igénybe vehető egylet keretébe való átvitele.

Azonban itt a munkaképtelennéválás combinatióba nem jött. A tovább fejlett életbiztosítás gyakorlata azon tételt állította fel, hogy a gondoskodás jobban végrehajthatik tőke, mint évi

járadék biztosítás által. Azonban, hogy a nőnek és gyerekeknek, valamint az aggnak, czélarányosabb az évjáradék mint a tőke, a nagy közönség e gondolatát feladni nem kívánta; s az életbiztosítás előállítása mellett is, fennmaradt a nyugdíjintézetek szükségérzete.

Angliában a XVII-ik század végén lezajlott szerencsés forradalom felbontván a régi iparkebelzeteket, megszüntetvén a testület segélyezésébeni bizakodást: előálltak a Friendly Societyk, az ugynevezett felebaráti társulatok, melyek a munkásokat betegsegélyezési, munkaképtelenségi s elhalálozás esetén temetkezési pénzbiztosításra hívták föl, s e mellett az erősebb társaságok özvegy- és árva-pénzt is biztosítottak. A XVIII-ik század végén lezajlott francia forradalom a continensen is jelt adott a régi kebelzetek felbontására: a támasz nélkül maradt munkások itt az ugynevezett kölcsönös segély-pénztárak felállításában kerestek támogatást, melyek mint az angol felebaráti társulatok, a munkaképtelenség, az özvegy- és árva-segélyezést szintén felfogták. Hol az iparkebelzetek később bomlottak fel, mint Németországon, Ausztriában, a nyugdíjintézetügy az iparkebelzetek körében fejlett tovább. Alig van nagyobb foglalkozás Bécsben, melynek a mult század végéről vagy e század elejéről nyugdíjintézete ne volna.

Az eszme ekép fejtettve, később a szellemi munkások által is felfogatott, minden országban az orvosok voltak a legelsőek, s követték az ügyvédek. S különösen a francia orvosoké, mely Párisbani székhelylyel egész Franciaországot behálózza, fiókegyletei útján, nemcsak nagy, de mintaszerűvé lett. S ma már azt látjuk, hogy az írók és journalisták, a színészek, tanítók, tanítónők, lelkészek nyugdíj-intézetekkel látták el magukat, s hogy az önségély ezen áramlata mind nagyobb lendületet vesz, a gondolat, a jobb napok keresményéből valamit félretenni, mind általánosabb elismerésre talál.

Azonban a nyugdíjintézet-ügy társadalmi útoni fejlesztése nem bizonyult elégségesnek. A munkások sorsának kérdése régóta felmerült; a szellemi munkások sorsának kérdése szintén készül felmerülni. A kormányok figyelme fel van hiva. Az angol kormány 1793-ban az angol munkások felebaráti társaságai megbízhatóságát vizsgálat alá vétette; azóta e tárgyban több parlamenti bizottság szált ki, mai napig mintegy 20 törvény keletkezett felettük. III. Napoleon a kölcsönös segély-

pénztárakat községi kezelés alá vétette; a nyugdíjintézet-osztályt náluk be kívánta szüntetni, s mire látta, hogy a nép az eszmétől megválni nem kíván, a nyugdíj-osztálylyal ellátott segélypénztáraknak dotatitot adott, s mivel alapjukba s jövőjükbe mégsem bizott, s hogy a szellemi munkásoknak is tért nyisson, 1866-ban országos nyugdíjintézetet alapított. Az angol kormány, mely a felebaráti társaságok részéről szintén katasztrófától fél, s hogy a szellemi munkásoknak szintén legyen nyugdíjintézete, 1864-ben felállította az ugynevezett posta-biztosítást, mely tőke mellett nyugdíjt is biztosít.

Ki magának és családjának nyugdíjt kíván, vagy pénzének vagy érdemének kell lenni. Kikről eddig emlékeztünk, azok közé tartoznak, kiknek megvan a maguk érdemük, s ha nincs pénzük, van keresményük, melyből félretehetnek; van azonban a társadalomnak egy nagy osztálya, melynek ha érdeme megvan is, keresménye oly kimért, hogy állása, melyet szintén képviselnie kell, alig enged valamit félretenni. Ezen osztály nem más, mint a hivatalnokoké, hová az újabb idő a tanítói testületet is számítja, mert szintén az államnak tesznek szolgálatot. Ez osztály részére maga az állam avatkozott be, s ugy kell találunk, hogy a kellő forma még itt sincs eltalálva. Poroszország 1776-ban hivatalnokai részére oly nyugdíjintézetet állított, melybe az illető rokonsága is be volt vezethető; 1832-ben csakis a hivatalnokok személyére szorítottatott vissza, mert terhelte az államot; s most, mivel a hivatalnokra nézve látszik terhelőnek, legalább régi alapon, meg akarják szüntetni. Franciaországban a polgári hivatalnokok nyugdíja 1790-ben lett szabályozva, 1806, 1832, 1853-ban tovább szabályozták; 1878-ban ismét szőnyegre került, mert mind az állam, mind a hivatalnokok megterheltetve érezték magukat. Dánia két életbiztosító társaságát 1871-ben államivá tevén, azt hivatalnokai nyugdíjintézetévé tette, s a belépésre minden hivatalnok kötelezve van. Vannak államok, melyek hivatalnokai nyugdíjjal nem bírnak, de van ahhoz mért fizetésük. Hol nyugdíj-rendszer áll fenn, kettő jó tekintetbe: egyik, hogy az állam a carentiak és fizetéslevonások által oly tőkéhez jusson, legalább képzeletben, hogy az államnak ne kelljen reáfizetni; a másik az, hogy az illetőktől a levonás a kapandó nyugdíjjal arányban álljon. E kettő van most bírálat alatt.

A tanítók más osztályt képeznek. Mi Németország nyo-

mán járunk. A nyugdíjintézetbe a tanító fizet be, s a reá fizetést, mit amott az államok teljesítenek, itt a tanítókat tartó testületekkel teljesítették akép, hogy évenként azok is bizonyos összeggel hozzájárulnak.

A fennebbieken csak annyit kívántunk jelezni, hogy a nyugdíjintézet-ügy mindenféle érdeklődés tárgya, s bár a társadalom és kormányok több irányban próbálták s próbálják rendszerét tökéletesíteni, bizonyos megállapodást maig sem látunk.

III.

A midőn a fennebbieken a nyugdíjintézetek fejlődése nevezetesebb mozzanatait érintettük, jeleztük az eseményeket, de azok indokait mellőztük. Megjegyeztük, hogy az eddigi fejlődés megnyugtató formát nem mutat fel, de a legújabb formák méltatásába nem bocsátkoztunk.

A nyugdíjintézetek állítása, legyen az társadalmi vagy állami úton, mind eddig kevés lelkesedést költött maga iránt. A társadalmi úton keletkezőkben az államok nem biznak; ha az állam állít, reá fizet. Ha azonban e tényállást a biztosítási technika világításába helyezzük, feltaláljuk okát, s fel egyszerűsmind a módot, mely a nyugdíjintézeteket biztos rendszerre vezeti.

Mikor az első társadalmi és állami nyugdíjintézetek keletkeztek, az életbiztosítás mai rendszere ha fel is volt találva, nem volt kellően elismerve. A biztosítás elméletének sarkköve az, hogy mindenki fizesse meg azon kockázat díját, melyért biztosítást keres. Az életbiztosítás kockázata progressiv természetű levén, minden korév más-más kockázat levén, a biztosítást keresőket koruk szerint veti díj alá. Hogy ezt tehesse, halandósági táblázatokat állít, mely megmondja, ki meddig fogja fizetni díját, ki meddig fogja huzni nyugdíját. A nyugdíjintézetek halandósági táblázatát s évenként fokozódó díjt nem használnak, szóval, az életbiztosítás alapelveit figyelmen kívül hagyják.

Igy lehetett volna szólni csak néhány év előtt is. De ha az újabb tapasztalatokat tekintjük, ez álláspont tul van haladva. A nyugdíjintézetek terén nagy lépések történnek, hogy az életbiztosítás rendszere vezérlete alá helyeztessenek.

Anglia ugynevezett felebaráti társaságai miveletében nem

bizván, részökre halandósági táblázatot készítettett. S végül is állami nyugdíjintézetet állított fel.

Franciaország még nagyobb tapasztalatokat tett. Felállítván 1866-ban állami nyugdíjintézetét, azt halandósági táblázatra fektette, a tagokat korév szerinti díj alá vetette, s arra ébredt, hogy 1873-ig az állam 2, 136, 464 francot fizetett reá. Ekkor bizottság lett kiküldve, s ez kimutatta, hogy a felvett halandósági táblázatnál a tagok hosszasabban élnek, vagyis a nyugdíj szinte $1\frac{1}{2}$ évvel élvezik hosszasabban, mint számítva volt. Az állami hivatalnokok nyugdíjjali ellátásánál számbavették, hogy mit vett be az illetőktől, s mit fizetett ki az illetőknek az állam, s úgy találták, hogy 1864—69-ben bevett 89,080,961 francot, kiadott 164,732,644 francot, s eszerint 75,651,683 francot fizetett reá. E két tapasztalat Franciaországot arra indította, hogy országos nyugdíjintézetét új díjszámítás alá vetette, annak új díjtarifát állított; az állami hivatalok nyugdíjára nézve 1878-ban törvényt hozott, melyben a régi rendszer helyébe Nemzeti nyugdíjintézetet állított, annak biztosító társasági nevet s formát adott, hozzá a tisztviselő fizetése 5%, az állam annak 6%-ával, s még azzal járul, hogy pénzeit átveszi, azt $4\frac{1}{10}$ %-el kamatozza, s még ezen magas kamatláb garantirozása ellen is kikelt az ellenzék.

Olaszország néhány év előtt e kérdést szintén országosan kívánván megoldani, Bessot, a triesti Általános biztosító mostani igazgatóját bizta volt meg; ez 1876-ban tervezetét beadván, az intézetet biztosítási, tehát korév szerinti díjfizetés elméletére fektette, minden kockázatnak külön osztályt, külön díjtáblázatot állított. S mert a kormány az intézetért garanciát nem vállal, a járulék és járandóság közt felmerülő hiányt kiegyenlítésére tervezete az: hogy az intézet minden naptári év végével mérlegez; minden öt évben technikai mérleget vesz fel, mit egy mennyiségtanár felülvizsgál. Ha a díjtartálékra nézt hiány mutatkozik, s költségleszállítással, magasabb kamatoztatással a hiány helyre nem üthető, a következő öt évre díjfelemelést szavaztat meg. Ha a mérleg nyereséget mutat, s e nyereség a második öt évi mérlegezésnél is ismétlődik: a díjbefizetések a következő öt évben leszállítatnak.

Az államok által szerzett tapasztalatok s bevezetett reformok mellett, a társadalmi alkotások rendszere, s e rendszer további tökéletesítése hívja fel figyelmünket. Az újabb alko-

tások, a hol csak lehet, az aggkori nyugdíj, az özvegy- és árva-nyugdíjbiztosítástól elkülönítetten kívánják felállítani. A tisztán csak a g g k o r i p é n z t á r a k a t oly foglalatosságok veszik inkább igénybe, melyeknél az egyén a családalkotástól vissza van tartva, milyenek a színészek és nevelők. — A németországi szinpadi személyzet 1872-ben nyugdíjintézetet állítván, négy osztályzatot állított, fokozatos járulékkal és járandósággal, oly feltétellel, hogy kapja, ha tíz évig fizetett, képtelenné vált, vagy élte 65-ik évét betöltötte. Ez alap csakhamar vitássá vált, az egyik korév szerinti befizetést hozott ajánlatba; a biztosítás emberei azon véleményt adták, hogy az itt fennforgó kockázat statistikája tisztázva nem levén, határozott nyugdíjösszeget nem ígérhetnek. A németországi tanító-nők és nevelők 1875-ben nyugdíjintézetet alapítván, a járulék és járandóság megszabására dr. Zillmer életbiztosítási igazgatót kérték fel, ki azt tariffa-díjra fektette s 10% kezelési költség pótlékkal számítva, annak negyedévi járulékát, márkákban és fillérekben, évi 100 m. nyugdíjért, egy díjtáblázatban állította fel, melynek néhány tétele itt következik:

Belépti korév. A nyugdíj kezdete évei.

	50	55	60	65
16	4.10	2.60	1.60	0.90
20	5.30	3.30	2.00	1.20
25	7.40	4.60	2.70	1.50
30	10.70	6.40	3.70	2.10
35	16.50	9.30	5.20	2.80
40	28.60	14.30	7.60	4.00
45	65.40	24.80	11.80	5.80
50	—	57.10	20.60	9.10
55	—	—	48.00	16.20

mely díjból azonban 1877-ben 40% az első belépők, s a 35 éven feljüliek részére le lett szállítva.

Az özvegy és árva-pénztárak újabb alkotásai a járulékot a férj és a nő életkora szerént mérik ki. Minél korosabb a férj, minél ifjabb a nő, annál nagyobb díj alá vetik. A sléziai catholicus tanítók intézete, mely 1803-ban keletkezett, 1871-ben az újabb igények szerént alakulván, 50 tallér nyugdíjért a tag évenkénti befizetését legalább 5 tallérra tette, s a tanítót tartó testülettel évenként 4 tallért fiztetet. A belépő tag ha nős, vagy ha nősül, s a férj a nőnél 15—19 évvel

idősebb 5, ha 20—24-el 10, ha 25—29-el 20, ha 30—34-el 35, ha 35—39-el 50, ha 40-el vagy annál idősebb 100 tallér pótlékot kíván. A régi szerkezetű intézetek, melyen a bécsi özvegyek és árvák általános nyugdíjintézete, mely 1823-ban keletkezett, de alapszabályát többször változtatta, az évi járulék mellett a férj és nő kora közötti különbséget szintén pótlékkal egyenliti ki, mi a belépésnél fizettetik, s mely hogy egyik osztályát példakép idézzük, 71 frt nyugdíjért 8 frt évi járulék mellett, ha a belépő férj 31, a nő 21 éves, 204 frt, ha a férj 35, a nő 25 éves, 217 frt, ha a férj 40, a nő 30 éves, 228 frt. Egy újabb alkotás, mely talán nem jött létre, a német vendéglősöké, de a mely szakférfiak által lett alkotva, a 60 évnél korosabb és beteges férjeket kizárta, valamint a 45—50 éves férfiakat, ha nejeiknél 29 évnél, az 50—55 éveseket, ha nejeiknél 24 évnél, az 55—60 éveseket, ha 19 évnél, 60 éveseket, ha nejeiknél 14 évvel korosabbak. Díjtáblázatát a férj és nő életkora szerint állította fel. Megállította, hogy három évenként műszaki mérleget vétet fel, s ha a díj nem elég, azt emeli, s ha magas, leszállítja. S ha a nő férje halálát siettette, vagy előidézte, vagy erkölcstelen életet él, a nyugdíj reá nézve érvénytelennek nyilvánította. Díjtáblázatából felhozzuk mutatványkép, hogy 300 márka nyugdíjért, félevenként, 30 éves férj 20 éves nőért 30 márkát 45 fillért, 34 éves férj 24 éves nőért 34 m. 05 fill., 40 éves férj 30 éves nőért 39 m. 90 f., 45 éves férfi 35 éves nőért 45 m. 80., 50 éves férj 40 éves nőért 52 m. 50 fillért fizet.

Reá kívántunk mutatni, hogy ott a hol az intézet határozott összeget ígér, a férj és nő közötti korkülönbségre különös tekintet van; s hogy nyugdíjbiztosításnál magasak a díjak.

IV.

Előre bocsátottuk a fennebbi tanulmányt, hogy a következőkben kitérésekre ne legyen okunk. Egyházunk keletkezéskor nyugdíjintézete az országos néptanítói nyugdíjintézet mintájára keletkeztén, következik annak felállítása, s mit vehet, s mit nem vehet át attól, midőn végleges szabályzatát megállítja.

Tanulmányunknak három fő szempontja volt: a garancia, a tagok járuléka, a tagok járandósága. Belőle Egyházunk nyugdíjintézetére a következő tanúságokat vonhatjuk:

Első: Hogy ez Egyház e nyugdíjintézetet nem garantírozhatja. Egyszer, nem pénzügyi szempontból, mert a mint Franciaország példájából láttuk, az egyházi pénztár könnyen azon helyzetbe sodortatik, hogy évenként reá fizet. Nem garantírozhatja másodszor azért sem, mivel a biztosítási technika még nem fejlett oda, hogy egy ily nyugdíjintézet díjjal kezelt combinatioi díját biztosan kiszámíthassa. Nem számíthatja ki pedig azért, mivel itt oly tényezők lépnek fel, melyeket a halandósági táblázat alapján megoldani nem lehet. Egyike ezeknek a munka rokkantság, melynek ha birjuk is kockázati táblázatát angol és német részről, a magyar lelkészi és tanítói kar kockázati táblázatát kellene arra birnunk, hogy a biztosítási technika díjszámításaért jótállhasson.

Ugyanis e nyugdíjintézetnél a következő kockázatok jönnek számításba:

a) az illető mielőtt nyugdíjba lépne, meghal, senkit sem hagy hátra;

b) az illető mielőtt nyugdíjba lépne, munkaképtelenné lesz, s időközben nyugdíjaztatik;

c) az illető kitölti a kiszabott éveket, teljes nyugdíjhoz jut;

d) az illető nyugdíjaztatása előtt hal meg, özvegyet és árvát vagy hagy maga után vagy nem;

e) az illető nyugdíjaztatása után hal meg.

E kockázatok közül a halandósági táblázat többeket megold, de fennmarad a munkaképtelenség, melynek táblázatát ugy az országos néptanítói, valamint a mi intézetünknek saját adatai nyomán magának kell felállítani; s még akkor is fennmarad egy kockázat, mit alig ha valaha ki lehet számítani, az, mi az állami hivatalnokoknál is előjön, hogy ott az állam, itt az Egyház, vagy az állomást fenntartó testület, nyugalmazni kénytelen oly tagokat, kik még munkaképesek lennének. Ez azon pont, hol a nyugdíjintézetek rendszere az életbiztosítás szabályai alól felmenti magát. Ezért van, hogy az országos néptanítói nyugdíjintézetnél az állam subventiot hoz, s azt ha igazságos akar lenni, hoznia is kell; ezért helyes Egyházunk nyugdíjintézeténél is, hogy az Egyház szintén hozzá járul. Itt be is kell hogy végződjék jótállásának szerepe, tovább nem mehet.

Második: Hogy bár az országos néptanítói nyugdíjintézet határozott járandóságot, biztosított összeget ígér, Egyházunk

nyugdíjintézete tagjainak határozott összeget nem tehet kilátásba. Egy határozott biztosított összeg ígérese feltételezi, hogy az valaki vagy valami által garantírozva van. A részvényes társaságoknál garantiát a részvénytőke, a kölesönöknél a tagok azon kötelezettsége nyújtja, hogy ha a biztosított összeget a rendes díjak nem fedezik, a hiánylatot vagy utánpótlatják, vagy jövőre a díjt fölemelik, legrosszabb esetben a biztosított összeget leszállítják.

Hol tehát e garantiákról gondoskodva nincs, vagy gondoskodni sem lehet, mindég kérdéses marad, tanácsos-e határozott összeget ígérni vagy sem. Mért minden megszabott díj vagy épen elég, vagy sok, vagy kevés: több eset nincs. Ha elég, az egy nyugdíjintézetnél csakis a véletlen játéka. De tegyük fel, hogy kelletinél több, bár ez eset a kellemetes meglepetések másodikát képezi: az országos néptanító nyugdíjintézetnél ez esetről már a törvényben gondoskodni kellett volna, mivel idővel egy óriási tőke növekedhetik fel, melyet az intézet igénybe már azért sem vesz, mert az ily fajta intézetek nagy tőkét nem kívánnak. De tegyük fel, hogy a díj, illetőleg a tagok járuléka, kevés: ha sem garancia, sem a díj felemelhetése, sem a biztosított összeg leszállíthatása előre kikötve nincs, az intézet oly helyzetbe jő, melyben az igazságtalanságok láncolata következik.

Egyházunk nyugdíjintézete tehát határozott összeget nem ígérhet. Mindazáltal határozottan meg kell szabnia, hogy e célra az intézet évi bevételeiből mit bocsát évenként felosztásra, s abból mily arány illeti a nyugdíjt, mily arány illeti a segélyt élvező osztály egyes tagjait. Hogy a legismeretesebb példát hozzuk fel: ilyen szerkezeten nyugszik a Brassai Általános Nyugdíjintézet, azon különbséggel, hogy ott az összeg az életkor előhaladtával neveltetik, mi pedig ezt nem terveljük. Mint fennebb is érintettük, itt nagy tőkére szükség nincs, mert annak csakis tartaléktőke rendeltetése van, mely a rendkívüli idők esélyeit van hivatva fedezni. A fennemlített német tanítónók nyugdíj-intézetének 1878-ban 800 tagja volt, s kilátásba tették, hogy a mint az alap 150,000 márkára emelkedik, nevelésére nem törekednek. A Mecklenburgi tanítók egyletének 18 évi fennállása után alapja csak 191,079 m. s évenként (1876—77) 24,444 marka nyugdíjt képes fedezni. Az országos, valamint Egyházunk nyugdíj-intézete a kényszerbiztosítás rend-

szerén nyugszik, nem annyiban az egyesek, mint az állomások vannak biztosítva, itt egy *vivum aerarium* van felállítva, mely miként az adó alap, mindég hajtja a jövedelmet. Itt tehát az évi bevétel, bizonyos tartaléktökére lett levonás mellett, teljesen kiosztható. S így a tag tisztába van mennyiből részesül. A maximum pedig évről évre szokott megszatni.

Harmadik: hogy az életbiztosítás által használt halandósági táblázatok, még nagyobb szabású nyugdíjintézeteknél is, mint megtörtént Franciaországban, hibás dijszámításra vezethetik a nyugdíjintézetet; s miután még az országos nyugdíjintézet tagjai sem nyújtanak kellő számot a nagyszámok törvénye érvényesülésére, Egyházunk nyugdíjintézete épen nem: nyugdíjintézetünk arra van utalva, hogy tagjai számát életkora, azok családját fő és azok kora szerint, összeírassa, évenként rektifikálja, s belőle legalább oly halandósági táblázatot készítsen, és azt folyvást javítsa, milyen a francia segélypénztárak számítási kulcsát képezi; vagy kiszámítson legalább annyit, mint a francia állami nyugdíjintézet, hogy tagjai a nyugdíj átlag 13 év 10 hóig huzzák. Egyházunknál, hol az újabbkori iskola-alapítás a *statu quo*-t nem zavarja, egy ily statistikai átmetszetből meglehetősen biztonsággal ki lehetne számitani, hogy az intézet évi jövedelméből mennyi jutna minden segélyt vagy nyugdíj igénylő főre. E végre már a tetteleg munkaképtelenné váltak s azok családjá is összeírandó lenne.

Egyházunk nyugdíjintézete különleges szempontjából két tanuságot említünk föl.

Egyik az, hogy a tervezet azon intézkedésével, miszerint a tagok csak 15 évre vannak befizetésre kötelezve, s a tagok ezen járuléka az 50 éves korig egyenlő, mint olyannal, mely a gyakorlatban túlhaladott álláspont, szakítanunk kell. Ha komolyan akarjuk a célt, s ha nagyobb nyugdíj akarunk, mint a milyet a Brassai nyugdíjintézet nyújt, mint a honnan ezen elavult forma tán át lett véve, akkor a díjfizetést az esély bekövetkezéseig kell kiszabnunk, mint teszi ezt minden külföldi nyugdíjintézet és teszi az életbiztosítás. Az egyforma díjra nézve: igaz, hogy maga az életbiztosítás is egyforma díjjal indult volt, de csakhamar belátta, hogy az ifjabb tagok a korosabbak javára igazságtalanul vannak terhelve, s felállította a belépés koréve szerint fokozódó díjt; s a mely nyugdíjintézet teljesen nem alkalmazta, még az is ötös, tizes évi fokozatokat állított föl.

A másik az, hogy intézetünk tervezete a nyugdíj és segélynyújtást, 1876-tól számítva, 15 év múlva kívánja megnyitni. A gyakorlatban indokolását nem találjuk. A nyugdíjintézetek nem alkalmaznak mint az életbiztosítás orvosi vizsgálatot, hogy csakis a normális egészségűeket vegyék fel, mindazonáltal a legóvatosabbak, milyen a bécsi jogtudoroké, sem mennek messzebb, minthogy kikötik, hogy az igény csak három év múlva nyílik meg. Az országos nyugdíjintézet, az állami nyugdíj mintájára, 10 évi szolgálati időt kíván, az előtt csak végkielégítéssel bocsátja el: ezen intézkedésben a carentia keresztül van vive; sőt egyházunknál a végkielégítési tőkét évjáradékra változtatva, azonnal meg lehetne kezdeni segélyezés alakjában, mert a három évi tagságnak is elég van már téve.

Végre a néptanítói országos nyugdíjintézet számadásait, a ministeri jelentésekben, áttekintve, azon meggyőződésre vezetnek, hogy ha az intézet iránt az illetők bizalmát megkívánjuk, már a számadásból ismernünk kell, hogy minő közegek kezelik és számolják el, kik képviselik a felügyelőséget. E nézet alapján, az E. Képviselő Tanács nálunk lehet felügyelőség, az E. Főtanács lehet a közgyűlések helyettesítője: de a vezetést helyesen csakis egy külön e célra kiküldendő bizottság teljesítheti. E bizottságtól nem kívánunk biztosítási szakértelmet; de miután az intézet kockázatáról statistikai alapot kell teremteni, e bizottságnak ugy kell működni, hogy ha Egyházunk időnként ügyletét biztosítási szakértőkkel átvizsgáltatja, biztosítási mű nyelven szólva, ha miként az életbiztosítás bizonyos időközökben üzletét lebecsülteti, a szakértő erre biztos alappal birjon.

Ezekkel kívántam az Egyházunk nyugdíjintézete általam benyújtandó alapszabályát bevezetni. A midőn az országos tanítói nyugdíjintézet szerkezetétől eltérést hozok javaslatba, legtávolabbról sem kívántam annak hitelét érinteni, mivel míg a létszám statistikáját nem ismerjük, minden bírálat, legfelebb is, csak — sejtelem.

KÖVÁRY LÁSZLÓ.